

Sygn. akt I Ca 282/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Janusz Wyszynski (spr.)
Sędziowie:	Wiesława Kozikowska Włodzimierz Wójcicki
Protokolant:	Monika Chrzanowska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r.

na rozprawie

sprawy z powództwa M. N. (1)

przeciwko M. N. (2), E. P. i Starostwu Powiatowemu w Z.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Zambrowie

z dnia 20 sierpnia 2013 r., sygn. akt I C 296/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda M. N. (1) na rzecz pozwanych M. N. (2) i E. P. kwotę 300 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygnatura akt I Ca 282/13

UZASADNIENIE

Powód M. N. (1) wystąpił z pozwem przeciwko M. N. (2) i E. P. oraz Starostwu Powiatowemu w Z. o ustalenie, że jest wyłącznym właścicielem nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), oznaczonej ewidencyjnym nr (...) o powierzchni 0,0149 ha.

Pozwani M. N. (2) i E. P. wnieśli o oddalenie powództwa jako niezasadnego i zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przewidzianych.

Pozwane Starostwo Powiatowe w Z. wniosło o oddalenie powództwa w całości i obciążenie powoda kosztami postępowania.

Wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2013 r. wydanym w sprawie sygn. akt I C 296/12 Sąd Rejonowy w Zambrowie powództwo oddalił, orzekając o kosztach postępowania.

Sąd ten ustalił, że postanowieniem z dnia 23 listopada 1992 r. Sąd Rejonowy w Zambrowie w sprawie sygn. akt I Ns 280/92 stwierdził, że spadek po C. N. zmarłym dnia 3 stycznia 1991 r. w Z. na podstawie ustawy nabyli: żona M. N. (3), syn M. N. (1), syn M. N. (2) oraz córka E. P. - po 1/4 części, przy czym wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne położone w Z., G. i Ł. odziedziczyli: żona M. N. (3) i syn M. N. (1) po 1/2 części. Powyższym postanowieniem Sąd stwierdził również, że spadek po M. N. (3) zmarłej dnia 13 kwietnia 1991 r. w Z. na podstawie ustawy nabyli: syn M. N. (1), syn M. N. (2) oraz córka E. P. po 1/3 części, przy czym wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne odziedziczył w całości syn M. N. (1). Postanowieniami z dnia 12 września 1995 r. oraz z dnia 03 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w Zambrowie stwierdził, że C. N. nabył z dniem 29 grudnia 1986 r. przez zasiedzenie własność nieruchomości położonych w Z., oznaczonych numerami (...) o powierzchni 0,3631 ha oraz (...) o powierzchni 0,0149 ha. Starostwo Powiatowe w Z. nie uwzględniło wniosku M. N. (1) o dokonanie wpisu w ewidencji gruntów dotyczące działki nr (...), z którego miałyby wynikać, że jest wyłącznym właścicielem tej nieruchomości. Sąd Rejonowy w Zambrowie oddalił wniosek o dokonanie wykładni postanowienia poprzez wyjaśnienie, czy nieruchomość położona w Z. oznaczona numerem ewidencyjnym (...), której własność C. N. nabył z dniem 29 grudnia 1986 r. przez zasiedzenie, wchodziła w skład prowadzonego przez niego gospodarstwa rolnego. Sąd ustalił też, że wskazana nieruchomość aktualnie stanowi grunt, którego przeznaczenie w rejestrze gruntów zostało określone jako „droga”, jako właściciel wpisany jest C. N., a w uwagach wskazani zostali jego spadkobiercy, wynikający z postanowienia Sądu Rejonowego w Zambrowie z dnia 23 listopada 1992 r. Nieruchomość ta została wydzielona z działki nr (...) na potrzeby postępowania sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Zambrowie w sprawie o zasiedzenie prowadzonej pod sygn. akt I Ns 48/11.

Mając powyższe ustalenia na uwadze Sąd Rejonowy uznał, że powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na brak istnienia po stronie powoda interesu prawnego. Sąd był związany żądaniem pozwu, w którym powód wnosił o ustalenie, że „jest wyłącznym właścicielem” spornej nieruchomości, co zmierzało do rozstrzygnięcia komu przysługuje tytuł własności do wskazanej w pozwie działki, a ta kwestia jest bezpośrednio związana z ustaleniem przeznaczenia gruntu i tego czy wchodziła ona w skład gospodarstwa rolnego ojca powoda – C. N.. Wszystkie natomiast kwestie związane z ustalaniem składu spadku mogą być rozstrzygane wyłącznie w postępowaniu o dział spadku, w tym także ustalenie, które ze składników majątku wchodziły w skład gospodarstwa rolnego spadkodawcy i podlegały dziedziczeniu na zasadach szczególnych, przewidzianych w art. 1059 i następane k.c., a które ze składników majątku zostały odziedziczone na zasadach ogólnych. Zgodnie bowiem z art. 684 k.p.c. jednym z obowiązków sądu spadku jest ustalenie składu spadku podlegającego podziałowi, w tym określenie czy wchodzi w jego skład gospodarstwo rolne, jeśli doszło do jego dziedziczenia na zasadach szczególnych (art. 1059 k.c.). Dlatego wyłącznie w ewentualnej sprawie o dział spadku sąd będzie mógł ostatecznie rozstrzygnąć kwestię, czy część gruntu oznaczona obecnie jako działka nr (...) wchodziła w skład spadkowego gospodarstwa rolnego po zmarłym C. N., a w efekcie tego będzie możliwe ustalenie komu przysługuje prawo własności do tej nieruchomości.

W ocenie Sądu Rejonowego Starostwo Powiatowe w Z. nie posiadało legitymacji biernej w niniejszej sprawie.

Podstawą rozstrzygnięcia był art. 189 k.p.c. (a contrario), a w zakresie kosztów procesu art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł powód M. N. (1). Nie precyzując zarzutów podał, że nie zgadza się z zaskarżonym orzeczeniem. Skoro działka o numerze (...) została uznana za część gospodarstwa rolnego, to za taką winna być także uznana działka o numerze (...). Działki o numerach (...) stanowiły bowiem w dacie zasiadywania w 1986 r., jak i w czasie wydawania postanowienia w 1992 r. jeden zwarty kompleks gruntu, użytkowany w jednakowy sposób, stanowiąc część ponad 15 – hektarowej powierzchni gospodarstwa.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o uznanie zasadności jego wniosku.

Sąd Okręgowy w Łomży zważył co następuje:

Apelacja okazała się być niezasadną skutkując jej oddaleniem.

Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia przepisów prawa i poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, na podstawie których wyprowadził właściwe wnioski, dające podstawę do oddalenia powództwa. Ustalenia te i oceny Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Art. 189 k.p.c. stanowi, że powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny zachodzi przy tym, jeśli uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, tj. rozstrzygnie istniejący spór lub zapobiegnie powstaniu sporu w przyszłości. Zauważyć należy, że ocena istnienia interesu prawnego winna być dokonana obiektywnie, przez pryzmat okoliczności konkretnej sprawy, nie zaś w sposób abstrakcyjny. Jednocześnie, nie ma interesu prawnego ten, kto może wytoczyć powództwo o zasądzenie świadczenia pieniężnego lub uzyskać ochronę prawną w inny sposób, np. w drodze postępowania o dział spadku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2011 r., III CZP 131/92, Lex nr 374471; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, Lex nr 1171285, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 kwietnia 2011 r. I ACa 261/11, LEX nr 898641).

Podkreślić należy, że powód żąda ustalenia, że jest wyłącznym właścicielem nieruchomości o numerze (...), a więc przesądzenia własności jednego ze składników spadku po zmarłych rodzicach. Niewątpliwie na podstawie postanowienia z dnia 03 stycznia 1991 r. o stwierdzeniu nabycia spadku po C. N. i po M. N. (3) jest on jednym ze spadkobierców (w tym wyłącznym spadkobiercą gospodarstwa rolnego). Tak więc nie ma żadnych przeszkód, aby dochodził on swoich praw spadkowych w postępowaniu o dział spadku. Postępowanie procesowe o ustalenie (bycia właścicielem) nie może bowiem zastępować właściwego postępowania działowego. Przepis art. 189 kpc nie znajduje zastosowania, jeżeli przepisy szczególne przewidują właściwość trybu nieprocesowego dla ustalenia stosunku prawnego lub prawa.

Także przepis art. 686 kpc nakazuje wszystkie sporne stosunki pomiędzy uczestnikami istniejące do chwili działu spadku, rozstrzygać w ramach postępowania o dział spadku.

Reasumując wskazać należy, że co do zasady powództwo o ustalenie charakteru prawnego nieruchomości jest dopuszczalne, jednakże brak jest interesu prawnego w wytoczeniu takiego powództwa, jeżeli interes ten może być zaspokojony w innym postępowaniu, w szczególności w postępowaniu o dział spadku (por. Uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 30 grudnia 1968 r., III CZP 103/68, lex nr 831, mająca zastosowanie także w stanie faktycznym niniejszej sprawy). W niniejszej sprawie jest to tym bardziej aktualne, że powód wniósł nie o ustalenie, że nieruchomość o numerze (...) jest nieruchomością rolną, a o ustalenie, że jest wyłącznym właścicielem tej nieruchomości. Argumenty podniesione w środku odwoławczym apelujący będzie mógł podnosić w postępowaniu o dział spadku, o ile takie zostanie zainicjowane.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na mocy art. 385 kpc oddalił apelację.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc oraz § 6 pkt 3 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. nr 163 poz. 1348 ze zm.).